

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kansaneläkelain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kansaneläkelakiin ja työeläkelakeihin lisättäviksi säännökset eläkkeen maksamisesta niissä tapauksissa, kun henkilö saa myös työttömyyskorvausta tai työttömyyskassan maksamaa päiväavustusta. Jos eläkettä maksetaan takautuvasti samalta ajalta, jolta on maksettu työttömyyskorvausta tai päiväavustusta, eläkelaitoksen olisi suoritettava takautu-

vasti maksettava eläke työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle. Työttömyyskassan oikeudesta periä sanottu eläke säädettäisiin valtakunnallisista työttömyyskassoista annetussa laissa.

Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan heti sen jälkeen, kun eduskunta on hyväksynyt lait.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Työntekijän hakiessa eläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä on mahdollista, että hän on samaan aikaan saanut työllisyyslain (946/71) mukaista työttömyyskorvausta tai valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain (125/34) mukaista päiväavustusta. Eläkelaeissa ei ole säännöksiä tällaisesta tapauksesta, jossa työntekijälle tulisi maksettavaksi eläkettä samalta ajalta, jolta hän on jo saanut edellä mainittua korvausta tai avustusta. Sen sijaan työllisyyslain 27 b §:ssä säädetään työttömyyskorvausten ja eläkkeiden samanaikaisesta maksamisesta. Säännös lisättiin lakiin 24 päivänä kesäkuuta 1982 annetulla lailla työllisyyslain muuttamisesta (490/82) ja sitä noudatetaan vuoden 1982 jälkeen ratkaistavissa tapauksissa. Säännöksen tarpeellisuutta perusteltiin asiaa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 81/1982 vp.) sillä, että nykyistä monimutkaista takaisinperintämenettelyä voidaan yksinkertaistaa ja tarpeetonta virkavaltaisuutta poistaa velvoittamalla eläkkeen maksaja suorittamaan työ-

voimatoimikunnan vaatimuksesta suoraan työvoimatoimikunnalle se osa takautuvasti maksettavasta eläkkeestä, joka vastaa työntekijän samalta ajalta perusteettomasti saamaa työttömyyskorvausta. Tällä menettelyllä pyritään myös poistamaan niitä haittoja, joita työntekijälle saattaa aiheutua eläkehakemuksen jostain syystä pitkittyessä. Tavallisin tapaus on valitusmenettely.

Kansaneläkelaisissa ja työeläkelaeissa on pääsääntönä, että eläke maksetaan sen saajalle itselleen. Eläke voidaan suorittaa muulle henkilölle vain poikkeustapauksissa, joista on säädetty sanotuissa laeissa. Eläkkeen maksaminen sosiaalilautakunnalle on näistä poikkeuksista merkittävin. Työllisyyslakia muutettaessa hyväksyttiin kuitenkin periaate perusteettomasti maksetun työttömyyskorvauksen takaisin perimisestä samalta ajalta takautuvasti maksettavista eläkkeistä ja työvoimatoimikunta oikeutettiin tältä osin perimään nämä eläkkeet. Jotta tämä eläkkeen maksamista koskeva poikkeuksellinen järjestely ilmenisi myös eläkelaeista, olisi kansaneläkelakia ja työeläkelakeja tarkistettava vastaamaan sanottua muutosta.

Samoja takaisinperintäongelmia ja haittoja syntyy myös silloin, kun työttömyyskassa on maksanut työntekijälle päiväavustusta ja hänelle myönnetään myöhemmin takautuvasti eläke, joka olisi pitänyt ottaa huomioon avustusta maksettaessa. Tästä syystä ehdotetaan, että valtakunnallisista työttömyyskassoista annettuun lakiin lisätään säännös takautuvasti myönnettävän eläkkeen maksamisesta työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa työntekijän samalta ajalta saaman avustuksen määrää.

Työllisyyslain 27 b §:n 2 momentin mukaan eläkkeen suoritus voi edellä selostetussa tapauksessa tapahtua laillisin vaikutuksin vain työvoimatoimikunnalle, jos työvoimatoimikunta on ilmoittanut eläkkeen maksajalle, että eläkettä ei saa suorittaa sen saajalle itselleen. Lainkohdassa ei ole tarkemmin mainittu, missä ajassa ilmoitus on tehtävä eläkkeen maksajalle. Koska eläkkeiden maksamisessa on kysymys valtaosin tietokonejärjestelyin tapahtuvista suorituksista, järjestelmän toimeenpanon kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että eläkelaitos saisi tiedon takaisinperintävaatimuksesta hyvissä ajoin ennen eläkkeen maksupäivää. Vuoden 1984 alusta voimaan tulevassa sosiaalihuoltolaissa (710/82) on edellytetty, että niissä tapauksissa, joissa sosiaalilautakunta voi periä ja nostaa henkilölle tulevan eläkkeen, on sosiaalilautakunnan ilmoitettava vaatimuksensa eläkkeen suorittajalle vähintään kaksi viikkoa ennen maksupäivää. Käytännön yhdenmukaistamiseksi olisi eläkelaitokselle varattava saman pituinen aika maksujärjestelyille myös silloin, kun eläke joudutaan suorittamaan työvoima-

toimikunnalle tai työttömyyskassalle.

Säännökset eläkkeen maksamisesta työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle esitetään lisättäviksi kansaneläkelakiin (347/56), työntekijäin eläkelakiin (395/61), johon lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa (134/62), maatalousyrittäjien eläkelaisissa (467/69), yrittäjien eläkelaisissa (468/69) ja luopumiseläkelaisissa (16/74) on viittaussäännökset, merimieseläkelakiin (72/56) sekä valtion eläkelakiin (280/66). Myös työllisyyslain 27 b §:n 2 momenttiin olisi lisättävä maininta kahden viikon ilmoitusajasta. Koska ei ole tarkoituksenmukaista, että menettely koskisi perhe-eläkelain (38/69) mukaisia etuuksia, on perhe-eläkelain 18 §:ää tältä osin muutettava. Hallitus edellyttää, että myös kunnallisen eläkelaitoksen eläkejärjestelmään liitetään vastaava säännös.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuista muutoksista ei aiheudu eläkejärjestelmille lisäkustannuksia.

3. Voimaantulo

Muutokset ehdotetaan saatettaviksi voimaan heti niiden tultua hyväksytyiksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 8 päivänä kesäkuuta 1956 annettuun kansaneläkelakiin (347/56) uusi 43 a § seuraavasti:

43 a §

Jos eläkkeensaaja on saanut työllisyyslain mukaista työttömyyskorvausta tai valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain mukaista päiväavustusta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on työvoimatoimikunnan tai työttömyyskassan vaatimuksesta suoritettava takau-

tuvasti maksettava eläke työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettavan työttömyyskorvauksen tai päiväavustuksen määrää.

Eläke maksetaan työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työllisyyslain 27 b §:n 2 momen-

tissa tai valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain 28 b §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1983.

2.

Laki

perhe-eläkelain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain 18 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (105/82), näin kuuluvaksi:

18 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä on säädetty kansaneläkelain 35, 37—42, 42 b—43, 44—46, 69—73, 74—75, 79—83 ja 84—88 a §:ssä, kuitenkin siten, ettei kansaneläkelain 42 b §:n 1 momentin viimeistä virkettä sovelleta, eläkkeensaajien asumistukilaissa sekä

kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetussa laissa (348/56).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1983.

3.

Laki

työntekijäin eläkelain 19 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 19 a §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 22 päivänä marraskuuta 1963 ja 6 päivänä kesäkuuta 1974 annetuilla laeilla (525/63 ja 454/74), uusi 3 ja 4 momentti seuraavasti:

19 a §

Jos työntekijä on saanut työllisyyslain mukaista työttömyyskorvausta tai valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain mukaista päiväavustusta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on työvoimatoimikunnan tai työttömyyskassan vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyskorvauksen tai päiväavustuksen määrää.

Eläke maksetaan työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työllisyyslain 27 b §:n 2 momentissa tai valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain 28 b §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1983.

4.

Laki**valtion eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 17 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetulla lailla (568/75), uusi 4 ja 5 momentti seuraavasti:

17 §

Jos eläkkeen saaja on saanut työllisyyslain mukaista työttömyyskorvausta tai valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain mukaista päiväavustusta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, maksetaan takautuva eläke työvoimatoimikunnan tai työttömyyskassan vaatimuksesta työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyskorvauksen tai päiväavustuksen määrää.

Eläke maksetaan työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työllisyyslain 27 b §:n 2 momentissa tai valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain 28 b §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1983.

5.

Laki**merimieseläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 26 päivänä tammikuuta 1956 annettuun merimieseläkelakiin (72/56) uusi 28 b § seuraavasti:

28 b §

Jos työntekijä on saanut työllisyyslain mukaista työttömyyskorvausta tai valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain mukaista päiväavustusta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on työvoimatoimikunnan tai työttömyyskassan vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyskorvauksen tai päiväavustuksen määrää.

Eläke maksetaan työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työllisyyslain 27 b §:n 2 momentissa tai valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain 28 b §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1983.

6.

Laki**valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään valtakunnallisista työttömyyskassoista 23 päivänä maaliskuuta 1934 annettuun lakiin (125/34) uusi 28 b § seuraavasti:

28 b §

Jos jäsen on saanut päiväavustusta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti

kansaneläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen tai yrittäjätoiminnan perusteella, sukupolvenvaihdos- tai luopumiseläkettä, työttömyyskassa

saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun avustuksen määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä.

Työttömyyskassan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitetun avustuksen maksamisesta elä-

kelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 1983.

7.

L a k i

työllisyyslain 27 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 23 päivänä joulukuuta 1971 annetun työllisyyslain 27 b §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 24 päivänä kesäkuuta 1982 annetussa laissa (490/82), näin kuuluvaksi:

27 b §

— — — — —
Jos työvoimatoimikunta on ilmoittanut 1 momentissa tarkoitetun eläkkeen tai elatusmaksun maksajalle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää, että eläkettä tai elatus-

maksua ei saa suorittaa sen saajalle itselleen, suoritus voi tapahtua laillisin vaikutuksin vain työvoimatoimikunnalle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 1983.

Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 1982

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Vappu Taipale*

